

AÇIK LAFIÇA MÖT. 45 3
EK: 3

GAYRİ RESMİ TARİHTE 1951 TEVKİFATI

ÖZGÜRLÜK dergisinin 15 Ekim 1988 tarihli 12 inci sayısında, GAYRİ RESMİ TARİH sayfasında, "TKP tarihinde özel bir dönem: 1951 Tevkifatı" başlıklı yazısında " Ama belli ki bu tarih kırılmaların ve burkulmaların tarihi değil, barbarlıkla sosyalizmin mücadele tarihidir." yargısına, yazıda ki alıntılar karşısında, nasıl varılabildiğini anlamak olası değil. 1951 tevkifatı için Mehmet Ali Aybar : " Gizli bir hareketin tarihini yazmak hemen hemen olanaksız. Türkiye siyasi hayatında en eski parti bu. Bunun tarihi yok. Yazılacak olsa da, bu aşamadan sonra acaba ne çıkar ? Bu gün kalanların hepsi konuşsa ne olur ? Farklı farklı yorumlar yapıyor. O öyle demiş, şu şöyle demiş. En fazla falancanın dediği gerçeğe en yakını dersiniz okadar. Ya da okurlar yorumlasın." demiş. (1)

" Mehmet Ali Aybara Katılmamak mümkün değil. O dönemi yaşayanların hemen hepsinin yazdıklarından anlaşılabilir o ki, o günleri yaşarken yaşananların ağırlığı karşısında kırılmalar ve burkulmalar çok olmuş. " (2) Tarihi, kişilerin , özneliği ağır basan, kerameti kendinden menkul (aktarılmış) anılarına dayandırınca varılacak sonuç bu olur. Bir siyasi partiyi belirleyen, sadece bir örgütlenme şeması ve bu şemanın içine, şu ya da bu nedenle yerleşmiş kişiler değildir, özellikle gizli bir parti için. Gizli de olsa, yasal da olsa bir siyasi partiyi öncelikle, dünya görüşü, bu görüşe dayalı olarak içinde bulunulan koşulları belirtmesi , önerileri ve bunları yaymak için çabası belirler. TKP için bütün bunların varlığını TKP ve Katıldığı Komünist Enternasyonal organlarının belgelerinden, savcı iddianamelerinin, mahkeme kararlarının dayandığı belgelerden, bu çabaya yıllarca kendini adanmışların belge niteliği taşıyan, yayınlanmış yazılarından öğrenebiliyorsak, eleştirip tartışabiliyorsak TKP nin tarihi vardır. (3)

TKP sürecinin zaman dizininin (kronojisinin) yapılmamış , ya da bize ulaşmamış olması da tarihin yokluğu anlamına gelmez. Dahası tek başına zaman dizini de bir siyasi partiyi belirlemez. "Bunun tarihi yok"sa-
vıyla, onaylayalım , onaylamayalım, seksen yıldır bizi sürekli etki-
leyen TKP olgusunun reddi aynı anlama gelir.

Feza Kürkçüoğlu yazısında,TKP üyesi ve yazar olarak tanımladığı, Rasih
Nuri İleri'nin Sosyalizm ve Toplumsal Mücadeleler Ansiklopedisindeki
" 1951 Tutuklamaları ile kapanan dönem " başlıklı yazısında " tutukla-
maları şöyle yorumlar " diyerek yazıdan alıntılar yapıyor. :

" 1951 Tutuklamaları , 1953 davası bir dönemin sonunu simgelemektedir.
1927 den beri ilk kez Merkez Komitesi meydana çıkarılmıştır. Yine de
bir çok il, İzmit, Adana Bursa, Samsun ve diğerleri dava dışı kalmış,
sonradan 1960 larda Türkiye İşçi Partisinin yönetiminde söz sahibi ola-
cak aydınlar grubu deşifre edilmemiş, Behice Boran ve bir çokları
beraat etmişlerdir!"

Yine aynı biçimsel anlayış. Öz ve biçim ilişkisinin, eninde sonunda,
özün biçimi belirleyeceğinin göz ardı edilebileceğine inanamıyorum.
1951 Tutuklamaları hangi dönemin sonunun simgesi? Merkez komitesi
gitti , parti bitti mi ? TKP nin dünya görüşü, dünyayı inceleme metodu,
önerileri, istemleri, etkinliğini toptan yitirdi mi ? Tutuklamalar dışında kalan-
ların, beraat edenlerin arasında istem birlikteliğinin kaybolmadığını,
dahası organik bağın da tüm kopmadığına tanık oluyoruz. Terör, tutukla-
malar, doğruluğu tartışılabilir kararlar ve uygulamalar sonucu ,
TKP nin etkinliğinin örgütsel alandan diğer sosyal etkinlik alanına
alanlarına kaymış olması bir dönemin kapanmış olmasını simgelemez,
ajitasyon, propaganda, örgütlenme çabalarında ağırlığın alan deği-
ştirmesini simgeler. Eninde sonunda, kendisi için, bilinçli insan
çabasını gereksinmeler yönlendirir; şartlandırılmış istemler, saptır-

malar bu çabayı firenler.

Rasih Nuri İlerinin yorumundaki "TKP legal parti (Türkiye Sosyalist Emekçi Köylü Partisi) " sözcükleri TKP ile bu partinin özdeş olduğu anlamına mı geliyor? TKP nin , yıllardır süregelen bazı istem ve önerilerinin, özellikle Barış, insan hak ve özgürlüklerinin kullanılış biçimi olarak, gerçek Demokrasi istem ve önerilerinin bazı partilerin programlarına , bazı ^{düşün} ve kuruluşların eylemlerine, gereksinmeler sonucu, derece derece, yansması , bazı TKP üyelerinin bu parti ve kuruluşlarda ve eylemlerinde bulunmuş olması TKP ile aralarında özdeşlik olduğu anlamına gelmez .

İkinci Dünya Savaşını izleyen soğuk savaş yıllarında, özellikle 1950 - 1960 yılları arasında, ^{barış ,} insan hak ve özgürlük ^{leri} istemlerinin anti komünizm silahı da kullanılarak zorbalıkla önlendiğine tanık olduk. Bazı sözcükler kullandırılmadı, yasaklandı oldu. Sendikaların sınıflar üstü olduğunun vurgulanması için tüzük ve programlarından " işçi sınıfı" deyimini kaldırılarak, "sınıflar" sözcüğünün kullanılması dayatıldı. Bu ortamda ~~XXXXXX~~ 1952 Temmuz ayında Türk- iş kuruldu. Kısıtlı da olsa, yasal olanaklardan yararlanmak için, 1946 yılında kurulup çok kısa bir süreden sonra kapatılan, ^{sonuçta} yargıtayın " TKP ve komünistlerle ilgisi bulunmadığı, komünist faaliyet ve komünizm propagandası yapmadığı" görüşüne dayalı beraat kararından sonra 1950 ağustos ayında Türkiye Sosyalist Partisi yeniden kurulur; ^{1952 Haziran ayında tekrar kapatılır.} 1954 Ekim ayında Vatan Partisi kurulur; türlü engellemelerden sonra ancak 1957 yılında faaliyete geçebilir; 1958 yılı oçak ayındaki tutuklamalarla faaliyetine son verilir. 1950 nin ortalarından itibaren "Barış istemlerinin ve önerilerinin, çeşitli sosyal katmanların katılımıyla etkin olduğunu görüyoruz. Bir Barış bildirisinin dağıtılmasıyla başlayan Barışseverler Derneği yöneticilerinin tutuklanmasıyla Barış etkinlikleri de yasa dışına itilmiş oldu. Anti demokratik Toplantı ve Göteri Yürüyüşü yasasına ve yasa dışı uygulamalara rağmen toplumsal

muhalefet, çeşitli sosyal katmanların, yayınların, kuruluşların, çeşitli biçimlerde katılımıyla gelişti. Üniversite öğrencilerinin, üniversite özerkliği, eşit öğrenim hakkı istemlerini vurgulayan, ardu arkası kesilmeyen korsan gösteri ve yürüyüşlerine, iktidar tarafından "Kara cübbeliler" olarak nitelenen, özerk üniversite isteyen profesörlerin, hakim teminatı, yargı bağımsızlığı^{isteyen} yargıtay üyelerinin yürüyüşüne, iktidarın^{cübbeleri ile} "ben orduyu yedek subaylarla da yönetirim" söylemine neden olan Harp okulu öğrencilerinin yürüyüşüne, kadınların 19 Mayıs yürüyüşüne, özgürlük ve demokrasi istemlerinin yoğunlaştığı eylemlere tanık olduk. Tanık olduğumuz bu eylemler, meşruiyetini yitirmiş iktidara karşı, özünde, İnsan Hak ve Özgürlükleri^{ve} Demokrasi istem ve önerilerinin meşruiyet mücadelesidir.

TKP sadece bir isim, bir organik bağ değil, bir süreçtir. Bu süreçte, içinde bulunulan nesnel ve öznel koşullarda ki ve buna bağlı olarak strateji ve taktik değişikliklerini vurgulamak için ayırt edilen dönemler neden sonuç ilişkisi içindedir. Her dönem bir sonrakini etkiler yönlendirir.

Yazıdaki alıntılar bizi, 1951 tevkifatı gibi böylesine etkili bir tevkifatin, merkez komitesinin meydana çıkarılışının nedeninin Dr. Sevim Tarı'nın 26 Ekim ya da 27 Ekim 1951 tarihinde tutuklanması olduğu kanısına vardiıyor.

Bu tevkifatla ilgili, 15 Ekim 1953 tarihinde başlayan davanın dosyasını ~~XXXXXXXXXXXX~~ İddianame ve Esbabı Mucibeli Hükmü (gerekçeli karar) sanık olarak okuduğum zaman, DR. Sevim Tarı'nın TKP Merkez Komitesi üyelerinden yalnız Zeki Baştımarla ilişkisinin olduğunu , bu ilişkinin, tutuklamalardan önce, polis takip raporları ile tesbit edilmiş olduğunu gördüm. (3/1 , sahife 240). Dr. Sevim Tarı'nın TKP ile ilgili eyleminin tamamı yurt dışında. İstanbul vilayet komitesi sekreteri Tefvik Dilmeni de

tanımıyor.

✓Yalnız, yurt dışındaki eylemi için kendisine kuryelik yapacak denizciyle dolaylı olarak buluşuyor. ~~Tutuklamaların~~ Çok sınırlı eylemlerin yapıldığı, o günün koşullarında, bu kadar geniş çaplı tutuklamaların, değişik aşamalardan sonra sanık sayısının 186 ya kadar varmasının nedenini, çok daha önemli ^{başka} etkenlerde aramak gerekir.

Yazıda ki, alıntılarının yapıldığı yazıların bütününden bu yanlış sonuçlar çıkmıyorsa, günahı , vebali feza Kürkçüoğlu'nun boynuna. ..

Anti Komünist olmakla Anti Komünizmin, insanların yaşam özgürlüğüne karşı bir silah haline getirilmesi ve kullanılması ayrı şeyler. Anti Komünizm silahını kullananların başta gelenlerinden İlhan Darendeli oğlundan yapılan alıntı ⁽⁴⁾ ve kaynağını, bu yazıda ~~faizaxixaxixxxx~~ irdelemeyi gereksiz buluyorum. Bununla beraber bu tür yazıların da okunmasını, varmak istedikleri sonuçları anlamak için gerekli buluyorum.

İlhan Darendelioxoğlu ve benzerlerinin varmak istedikleri amaç doğrultusunda paraleline , bilinçli ya da bilinçsiz düşmekten de kaçınmak gerekir.

DURGUT KAYA

Durgut Kaya Akalın

0232 671 4757

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARŞİVİ

Kaynaklar:

1. Attila Aka'nın "Eski Tüfek Sosyalistler " kitabından alıntı. Feza Kürkçüoğlunun yazısından.
2. Feza Kürkçüoğlu'nun yorumu. Feza Kürkçüoğlunun yazısından.
3. 1951 devkifatına dayalı iddianame, T.C. Ankara Garnizon K.liği, 2.No.11 As. Mahkemesi , Esas: 1953/17, Karar: 1954/ 33 sayılı Esbabı Mucibeli Hüküm.
- 2 TKP' nin Tarihsel Konumu, Derleyen: Süleyman Arslan, Emekçi yayını, Kasım 1976
- 3 Solun 94 yılı, Aclan Sayılğan,
- 4 Türkiye işçi ve sosyalist hareketi kısa tarih, Dimitir Şişmanov, Belge yayınları, Mart 1978
- 1 Türkiye'de Sol Akımlar (1908-1925, Mete Tuncay, Bilgi yayınevi, 1978
- 6 Şefik Hüsnü, Yaşamı- Yazıları- Yoldaşları, Sosyalist Yayınlar, Türkiye Tarih Dizisi : 3, Belgeler. 1994
- 7 Komünist Enternasyonel Belgelerinde Türkiye Dizisi :
 1. Boğazlar meselesi lozan ve Monkrö, Aydınlık yayınları, 1977
 3. Şefik Hüsnü, Komintern organlarındaki yazı ve konuşmalar, Aydınlık yayınları, 1977
 4. Türkiye Komünist ve işçi hareketi, Aydınlık yayınları, 1979.
- 8 Komintern Belgelerinde Türkiye Kurtuluş Savaşı, Kaynak yayınları, 1985.
- 9 Türkiye'de sınıflar, Şefik Hüsnü, Ülke Yayınları, 1975.
- 10 1927 Komünist tevkifatı, "İstanbul Ağır Ceza Mahkemesindeki Duruşma, Birikim yayınları. 1978.
- 11 Kurtuluş, Anadolu yayınları, 1975.
- 12 Mustafa Suphi, kavgası ve düşünceleri, Info-Türk ajansı, 1974.
- 13 Mustafa Suphi ve yoldaşları, Info-Türk ajansı, 1975
4. Türkiye'de Komünist Hareketleri, ikinci cilt, İlhan Darendelioğlu, Toprak dergisi yayınları, 1961